

Per completar els fets de l'any 1808, fem la recopilació dels fets bèl·lics protagonitzats per Saint-Cyr, cap del primer cos d'exèrcit d'operacions imperial que entrà a Catalunya. Coincideix en el temps però no en l'espai amb les operacions de Duhesme i el seu Cos d'Observació.

CAMPANYA DE SAINT-CYR A CATALUNYA

(Del 17 d'agost de 1808 al 12 d'octubre de 1809)

1ª part - 1808

Preparatius

El dia 17 d'agost de 1808 el general Gouvion Saint-Cyr, que es trobava a Boulogne, rep l'ordre de traslladar-se amb urgència a Perpinyà per reunir-se amb les divisions Souham i Pino, procedents de Itàlia, i conjuntament amb les forces del general Reille i Duhesme que ja operaven a Catalunya, i així formar el que primer és denominà 5è. i, després 7è. Cos d'Exèrcit Francès d'Espanya.

En passar per Paris, Saint-Cyr fou informat pel propi Napoleó de la situació compromesa de les tropes imperials, motivades pels fracassos soferts pels generals Reille i Duhesme i dels grans recursos en què contava l'exèrcit espanyol a Catalunya. En especial l'Emperador l'hi recomana mantenir la plaça de Barcelona, que si és perdria, ni amb 80.000 homes podria recuperar-la.

El dia 22 d'agost, Saint-Cyr fou nomenat oficialment comandant en cap del Cos l'exèrcit per operar a Catalunya amb la missió de conservar Barcelona, la pressa de Girona i mantenir les comunicacions amb Bellegardes (Le Perthús).

A finals d'agost arriba a Perpinyà, on troba part de les tropes que Reille ha retirat de Figueres, el batalló valesà¹ i els regiments d'infanteria i cavalleria toscà, en un estat d'abandonament i misèria, que acampen a les afores de la ciutat, lluny de les mirades del poble. També és informat que Duhesme ha aixecat el setge de Girona, retirant-se penosament cap a Barcelona. D'aquesta manera les forces franceses que operaven a Catalunya estaven dividides en dos nuclis molt separats i incomunicats entre si, uns 4.000 homes de Reille refugiats a Figueres i amb dificultats de rebre proveïments, encara estan situats tant a prop de la frontera, i uns 9.000 homes sota el comandament de Duhesme, bloquejats a Barcelona.

També, amb sorpresa, trobà que a Perpinyà no s'avia fet cap preparatiu per rebre les tropes que formarien el seu Cos d'exèrcit. No tenia mitjans de transport, ni farratge ni vestimenta, inclús no disposava de fons per la seva adquisició. Aquestes deficiències es devien a falles del sistema administratiu, doncs tant el Ministeri de la Guerra com l'Administració de Guerra estaven abocades en els preparatius de la intervenció de propi Napoleó sobre Madrid. El teatre d'operacions de Catalunya era secundari.

---

¹ *Del cantó suís de Valais.*

A partir del dia 14 de setembre comencen a arribar a Perpinyà les forces procedents d'Itàlia i el dia 28 d'octubre arriba l'última columna, el tren d'artilleria amb la munició necessària per iniciar la campanya.

Les tropes arribades eren formades per soldats veterans i reclutes francesos, italians i napolitans, agrupades en tres divisions: la del general Souham, formada per tres regiments d'infanteria i un de cavalleria francesa, amb 7.074 infants i 638 genets. La del general Pino, amb cinc regiments d'infanteria i dos de cavalleria, amb uns efectius de 7.327 infants i 1.041 genets. I la del general Chabot, que de moment comptava amb el 2n. regiment d'infanteria de línia napolità i d'un batalló de Caçadors de Muntanya², que sumaven 1.988 homes. En total Saint-Cyr disposava, a Perpinyà, d'una força de 18.068 homes.

Ràpidament situà la divisió Pino entre la Jonquera i Peralada, dedicada a la protecció dels subministraments a Figueres, on estava aquarterada la divisió Reille. Mantenint la divisió Souham acampada en el Rosselló, darrera el riu Tec, mentre la divisió Chabot s'estava reunint a Perpinyà.

Des de Baiona, Napoleó ordena a Saint-Cyr entrar a Catalunya entre el 8 i el 10 de novembre, té carta blanca per desenvolupar els seus plans de campanya, però com prioritat, conservar Barcelona al preu que calgui.

Estudiada la situació, el comandant en cap del 7è. Cos, decideix iniciar la campanya amb el setge i pressa de Roses, plaça forta indispensable perquè les operacions a Catalunya tinguessin èxit, la fortalesa de Roses protegia una important rada en què els vaixells podien refugiar-se contra tots els vents. En aquells moments ocupada per una flota britànica, que amb la seva sola presència impedia els subministraments a la ciutat de Barcelona per via marítima, i si per terra ho feien impossible les forteses de Girona i Hostalric, la situació de la capital catalana resultava inaguantable.

Inici de la campanya i setge de Roses.

El dia 5 de novembre de 1808, el 7è. Cos d'Exèrcit³ inicia els seus moviments, situa el seu quarter general amb la divisió Souham a La Jonquera i, les divisions Reille i Pino acampen en front de Roses. Aquestes dues divisions formen el cos encarregat del setge de Roses, sota el comandament del general Reille. Quedant protegida l'operació, per la divisió Souham desplegada a la riba esquerra del Fluvià, cobrin el camí de Bàscara a Figueres, i la de Chabot a Espolla, Rabós i Vilamaniscle, per assegurar les comunicacions amb la Jonquera i Le Perthús.

El dia 6 de novembre, Reille s'apodera de Palau-saverdera, on establí el seu lloc de comandament i, el dia 7 tanca el setge de Roses, després d'un curt però intens combat, en el que intervenen els canons del vaixell de línia britànic "*Excellent*", de 74 canons, i els de varies canoneres de la mateixa nacionalitat, sota el comandament del comodor West. L'endemà la població civil, unes

---

² "Miquelets" creats per Napoleó segons el decret de Rochefort de 6 d'agost de 1808, destinades a la protecció dels Pirineus. Inicialment és crearen 34 companyies agrupades en batallons. Els seus efectius el formaven homes de les valls pirenaïques.

³ Veure l'ordre de batalla en l'annex

1.500 persones, abandona la vila, embarcant-se en aquelles naus.

La guarnició espanyola estava formada per un destacament del regiment de *Ultonia*, mig batalló del 2n. regiment de Voluntaris de Barcelona⁴, varies companyies del regiment suís nº 1, *Wimpffen*, 400 homes del de *Borbon*, 170 artillers i partides soltes dels Terços de Miquelets de Lleida, Igualada, Berga i Figueres; comptaven amb una bona provisió de queviures i municions, sota el comandament del coronel Pedro O'Daly.

Les defenses de la plaça de Roses la formaven La Ciutadella, que era un pentàgon amb baluards, amb escarpa i contraescarpa revestides, rodejada per la seva part terrestre d'un recinte exterior de contraguàrdies i mitges llunes adossat a la contraescarpa, aixecant el seu glacis sobre el terreny circumdant de naturalesa pantanosa, impracticable en temps de pluja, suplint de falta de profunditat del fossar. Pel costat de mar, no tenia fossar i la seva cortina estava tallada per un doble flanc que en el seu centre s'obria la porta de la fortalesa. De la Ciutadella sortia, cap l'est, una trinxera de terra fins un baluard de maçoneria, en mal estat. Completava les obres de defensa, el fort de La Trinitat o "Botó de Roses", situat en un promontori rocós, per sota del Puig Rom a 66 metres sobre el nivell del mar, al sud de la població, que tancava el port natural, i era una obra en forma d'estrella de quatre puntes amb murs gruixuts. Sota del fort, una bateria domina la rada; la seva guarnició la formaven 80 soldats espanyol i 25 mariners britànics, manats pel tinent coronel Fitz Gerald.

El dia 9 de novembre la divisió Souham ha pres la posició encomanada sobre la riba del Fluvià i pot observar la presència de tropes espanyoles situades a la riba dreta, és l'avantguarda de l'Exèrcit de la Dreta⁵, sota el comandament del brigadier Alvarez de Castro. El dia 10, el general Chabot amb els dos batallons napolitans, pren posicions a La Jonquera i l'endemà, arriba fins Espolla i Rabós, deixant els Caçadors de Muntanya encarregats de protegir les comunicacions entre La Jonquera i Bellegarde.

Mentrestant el general Reille envia a fer una descoberta al capità Piantanida al front de quatre companyies del 2n. lleuger italià en direcció a la Selva de Mar i Llençà. Extraviats a causa de la boira, casi foren copats per forces britàniques i miquelets desembarcats en aquelles costes. El dia 11 el general Fontane, de la divisió Pino, amb tres batallons italians de la seva brigada, acudeix en el seu ajut, derrota als atacants, que tornen a embarcar-se, i allibera a dues de les companyies assetjades, però les altres dos quedaren presoneres. Reille en represàlia mana detenir un nombre equivalent d'habitants de Llançà, Rabós, Espolla i Vilamaniscle, que foren enviats deportats a França.

Simultàniament del desembarcament a Llençar i Port de la Selva, la guarnició de Roses fa una sortida contra les posicions ocupades per la brigada Mazzuchelli- 1^a de la divisió Pino- en front del fort de la Trinitat, que fou rebutjada amb grans pèrdues per part dels atacants. La sortida es

---

⁴ Regiment d'Infanteria lleugera creat el 1793 i compost d'un sol batalló, tàcticament podia operar en dos mitjos batallons de 3 companyies.

⁵ Denominació de l'exèrcit espanyol que operava a Catalunya i creat pel decret de la Junta Central el 2 d'octubre de 1808.

repeteix el dia 12, amb igual resultats. Aprofitant el desordre ocasionat per la sortida fallida, el general Mazuchelli avança les seves posicions fins a les primeres cases del poble, pel costat del "Botó"

El dia 13 de novembre acaben les pluges i els camins és fan practicables per transportar l'artilleria de setge. El mateix dia s'incorpora a la divisió Pino, el 6è. regiment de línia italià.

El foc fet des del fort de la Trinitat sobre el flac dels treballs d'acostament, decidí assaltar-lo per la força., i el dia 15 mentre algunes companyies del 6è. de línia italià feia moviments de diversió sobre la vila; les companyies de preferència del 2n. lleuger inicien l'atac al fort. Arriben al peu del fort, inclòs al segon rampí, però al no trobar cap bretxa ni cap lloc per escalar els murs i rebre un gran foc dels defensors, opten per la retirada.

El dia 16 s'assenten dues bateries de gros calibre en front del Fort de La Trinitat, portats a braços fins al peu del Puig Rom.

El general francès Sanson, amb l'experiència del setge que dirigí sobre Roses el 1794 (Guerra Gran), decideix obrir una trinxera per la cara septentrional de la Ciutadella, per enllaçar aquesta amb la del fort de la Trinitat i desallotjar de la rada l'esquadreta britànica.

La nit del 18 al 19, comencen les obres d'obertura de la trinxera, a uns 600 metres de la Ciutadella, construint una bateria de morters, que aquell mati obre foc. Reduïda al silenci pel foc de contrabateria dels espanyols i britànics. Reconstruïda per la nit, en tornar a la seva activitat la bateria francesa fa endinsar-se mar endins a les naus britàniques.

Al mateix temps entren en acció les bateries assentades front del fort de la Trinitat.

Al no fer efecte sobre els defensors tots els moviments i preparacions fetes, Saint-Cyr comunica a l'emperador les incidències del setge de Roses i les seves intencions de no suspendre l'acció, sense una ordre directa, donat que creia que la conquesta de la plaça de Roses era vital per auxiliar Barcelona, inclús per conservar Figueres i mantenir les comunicacions amb França. Per això del 20 al 23 s'obre una nova trinxera per la cara oriental de la fortalesa, establint dues noves bateries.

Mentrestant la nau britànica "*Excellent*" es rellevada per la "*Fame*", també de 74 canons, manada pel capità Bennet, i per la fragata "*Imperieuse*" a les ordres de lord Cochrane. D'aquestes naus son desembarcades forces de miquelets per atacar a les bateries properes a la platja, però son rebutjades amb grans pèrdues.

El matí del 24, el brigadier Alvarez de Castro, al front dels 5.500 homes de l'avantguarda espanyola, destacat a la riba dreta del Fluvià, decideix assaltar les posicions de la riba esquerra ocupada per la divisió francesa del general Souham, amb les intencions d'auxiliar als defensors de Roses. Fracassada l'operació amb un gran nombre de baixes, morts, ferits i presoners. Alvarez de Castro és retira a les posicions inicials.

Aquella mateixa nit, algunes companyies del 1er. lleuger italià, pren el reducte en què és recolzava el sistema de trinxeres que cobria la vila, i les primeres cases del poble. Permetent els dies 25 i 26,

prolongar 150 metres la primera paral·lela fins aquest reducte, quedant encercolada la cara oriental de la Ciutadella.

El dia 26, el quarter general francès, té coneixement que la divisió del marquès de Lazan, procedent d'Aragó⁶, s'ha unit a l'avantguarda espanyola sobre la línia del Fluvià. Saint-Cyr decideix destacar del cos de setge la brigada Mazuchelli, per prolongar les seves línies fins Sant Pere Pescador, mentre s'activaven els treballs per rendir als defensors de Roses.

Per aquells dies arriben al camp francès, els generals Kirgener i Ruty, per què és fessin càrrec del comandament dels enginyers i de l'artilleria de setge. Estudiada la situació, és decideix abandonar els treballs del sector dret i concentrar tots els esforços al costat esquerra, per reduir el temps de setge.

Seguin el nou pla d'atac, la nit del 26 al 27, les companyies de preferència del 2n. lleuger i del 6è. de línia italià, assalten la vila de Roses, defensada amb molta energia per 500 homes de la guarnició, parapetats en les cases del poble. Però sols 50 d'ells poden refugiar-se en l'interior de la fortalesa. 160 quedaren presoners i la resta sobre el camp de batalla. Les tropes imperials arriben a 140 metres del baluard, protegits per les ultimes cases.

A la matinada, els espanyols, protegits pel foc de les naus britàniques, intenten recuperar les cases del poble, però son rebutjats amb moltes pèrdues. La possessió del poble permet als francesos obrir una trinxera a 300 dels murs de La Ciutadella.

Aprofitant la foscor de la nit del 27 al 28, els britànics desembarquen 200 homes del regiment de línia espanyol "*Borbon*"⁷ per reforçar a la guarnició.

El dia 28, el general Reille proposa la rendició al coronel O'Daly, però aquest contesta que el seu honor l'impedeix capitular estant intactes els murs d'obra de la Ciutadella.

El dia 29 s'obre comunicació per davant de la primera paral·lela per arribar a l'emplaçament de la bateria 5^a, destinada a batre de rebot el flanc dret del baluard oriental i és construeix un refugi per la bateria 10^a, que tenia que impedir amb el seu foc les comunicacions de la guarnició amb la flota britànica.

El mateix dia, el general Souham, després de reconèixer la línia del Fluvià, comunica al quarter general francès que no aprecia cap variació de les forces espanyoles en nombre ni posició.

El dia 30 de novembre, l'artilleria del cos de setge, posa en ordre tres noves bateries (7^a, 8^a i 9^a) per obrir bretxa en el front meridional de la Ciutadella, lloc escollit per l'atac. Durant aquell dia varies xalupes britàniques s'acosten a la platja amb intenció d'embarcar a malalts i ferits, però una descarrega de metralla de la bateria 10^a, les obliga a virar en rodo.

Mentrestant en el fort de la Trinitat, lord Cochrane és el nou cap defensor, després de deu dies de ser batut per les quatre peces de les bateries 12^a i 13^a, és prepara l'assalt. Encarregat de

---

⁶ *S'incorpora com a 5ª divisió al Ejército de la Derecha espanyol.*

⁷ *Procedents de Tarragona.*

l'operació al cap de batalló Cometti amb sis companyies de preferència del 1r. lleuger i del 6è. de línia italià; l'assalt és refusat amb moltes pèrdues.

Del 30 de novembre al 3 de desembre, els francesos construeixen al nord-est de la plaça, junt a uns molins de vent, junt a la platja, una bateria per impedir la comunicació dels britànics amb els defensors de la Ciutadella.

Per la nit del 2 al 3 de desembre, els assetjats fan una sortida desesperada per destruir les bateries properes al poble, encara que de primer moment tingueren èxit, degut a la sorpresa, la reacció de les tropes imperials fou contundent, els atacants és retiren a l'interior de la fortalesa, deixant 45 morts sobre el terreny.

A la matinada del dia 4, vint-i-cinc peces d'artilleria francesa obren el foc sobre el front meridional, el més feble de la Ciutadella. Especialment la bateria 8^a, formada de set canons i tres obusos, destrueix en poc temps la barricada que tancava la bretxa existent i la fa més practicable.

L'endemà, les bateries continuen fent foc sobre la Ciutadella, les respostes son cada vegada més dèbils. La guarnició estava esgotada, moral i físicament, sense esperar cap socors, amb un gran nombre de ferits i malalts, i esgotats els queviures, davant de tot això el coronel O'Daly, envia a les vuit del vespre un parlamentari al general Reille per tractar la capitulació. O'Daly pretenia que és permetés als supervivents incorporar-se a l'exèrcit de Vives o a qualsevol lloc del regne amb el compromís de no combatre mes contra França. Negades aquestes condicions, el coronel O'Daly rendeix la plaça. I aquella mateixa nit, dues companyes de granaders italians ocupant les portes de la Ciutadella.

Durant les negociacions i una vegada reembarcada la seva gent, lord Cochrane fa volar el fort de la Trinitat.

El dia 6 de desembre de 1808, les restes de la guarnició espanyola de Roses, 2.366 homes, inclosos els ferits i els malalts que podien caminar, surten presoners cap a França. La columna de presoners espanyols, en passar per la platja, és canonejada per les naus britàniques.

En l'interior de la Ciutadella, els francesos s'apoderen de 58 peces d'artilleria; 50.000 projectils de tots els calibres, mil bombes, tres mil granades i cinc mil lliures de pólvora; però els magatzems de queviures estaven buits.

Al 7è. Cos d'Exèrcit francès, l'hi costa unes mil baixes la pressa de Roses.

BATALLA DE CARDEDEU/LLINARS

Preliminars

El dia 7 de desembre de 1808, les tropes franceses abandonen les seves posicions ocupades pel setge i ocupació de Roses. La divisió Reille queda encarregada de la guarnició d'aquesta plaça i de la de Figueres, i protegir les comunicacions amb França.

Al dia següent, Saint-Cyr reuneix a la riba esquerra del Fluvià, les divisions Pino, Souham i Chabot- 27 batallons d'infanteria i 9 esquadrons de cavalleria.

El dia 9, pel matí, les tropes de Saint-Cyr creuen el Fluvià, desallotgen als espanyols de totes les seves posicions i els empenyen a la riba dreta del Ter. Els francesos ocupen la riba esquerra d'aquest riu i, estableixen el seu quarter general a Medinyà⁸.

Durant tota la jornada del 10, Saint-Cyr maniobra com si pretengués atacar Girona, amb l'objectiu de distreure a les forces de la divisió del marquès de Lazán i les d'Alvarez de Castro i, enganyar al general Vives sobre les seves veritables intencions.

El dia 11, Saint-Cyr envia la seva artilleria i armons a Figueres, sota la custòdia de la divisió Reille; passa el Ter amb la seva infanteria i cavalleria, i pernocta a la Bisbal. Al dia següent raciona als seus 15.000 infants i 1.500 genets per quatre dies, acomiada a tots els seus carruatges, emportant-se'n únicament 50.000 cartutxos a l'om de cavalleries i 50 per home, en les cartutxeres de cada un, i es posa en marxa en direcció a la vall d'Aro

Joan Clarós amb els seus miquelets ocupa l'ermita de N^a Senyora dels Àngels, vigilant els possibles moviments de les tropes imperials, s'adona de la maniobra i tracta de barrar.l'his el pas, però és derrotat per la divisió Pino a Calonge. En el seu pas per Palamós, el 7è.Cos francès fou hostilitzat per l'artilleria dels navilis britànics que patrullaven al llarg de la costa.

L'objectiu d'aquest no oferia la més petita dubta, trencar el setge de Barcelona, i el general Vives fou informat per Clarós.

El dia 13, les tropes de Saint-Cyr abandonen les seves posicions a la vall d'Aro i es traslladen a Vidreres, on passen la nit. El general en cap francès s'havia col·locat entre el gruix de l'exèrcit espanyol, que bloquejava Barcelona i l'avantguarda manada pel marquès de Lazán, que a la vegada és traslladà a Cassà de la Selva.

Aquell mateix dia, a Martorell, el general Vives reuneix Consell de Guerra amb els seus principals caps, per decidir l'estratègia a seguir a la vista de la maniobra de les tropes de Saint-Cyr.

El capità general de Catalunya disposa de 36.903 homes, tots els efectius de l'Exèrcit de la Dreta espanyol: 5.780 de guarnició a Girona i Hostalric, 7.288 en l'avantguarda de Lazán i 23.835 destinats al bloqueig de Barcelona.

El compte de Caldagués proposà deixar uns 4.000 homes en el bloqueig de Barcelona, indispensables per contenir la guarnició francesa, i la resta marxar contra les forces de Saint-Cyr.

Però prevalgué l'opinió que era primordial reconquistar la Ciutat Comtal i, el general Vives envia les divisions Milans i Réding a l'encontre del 7è. exèrcit francès. La primera pel camí de la costa i la segona per Granollers. El propi Vives sortiria l'endemà amb un reforç de 5.000 homes pel camí de Granollers i el marquès de Lazán rebria l'ordre de castigar la reraguarda francesa fins que Milans i Réding l'ataquessin de front. Uns 12.000 homes quedarien al front de Barcelona, sota el

---

⁸ Actualment població agregada a Sant Julià de Ramis (1972)

comandament de Caldagués.

El dia 14, Saint-Cyr és trasllada a Maçanet de la Selva i, instal·la les seves tropes en les altures que dominen la fortalesa d'Hostalric. Amb satisfacció comprova que les forces de Vives no l'hi barren el pas i, solament la divisió Lazán inquieta la seva reraguarda.

Un pastor indica, a Saint-Cyr, el camí que pel nord d'Hostalric rodeja la fortalesa fora de l'abast de la seva artilleria i, que el passat 21 de juliol, el general Duhesme amb la brigada Goullus i el 3er. de Caçadors a cavall utilitzaren en la seva segona acció contra Girona.

En la matinada del dia 15, el 7è. cos francès és posa en marxa per aquell camí de muntanya, amb la cavalleria desmuntada. Passada l'altura de la fortalesa, la reraguarda fou atacada per la guarnició d'Hostalric i sometents de la comarca, però foren rebutjats fàcilment.

Per la tarda del mateix dia, la divisió Pino, que marxava en avantguarda, topa al front de Sant Celoni amb quatre batallons de miquelets de Milans, situats en el congost de Trentapases, procedents d'Arenys de Mar. Les tropes de Pino ataquen als batallons de Milans i son rebutjats a l'esquerra del camí, que queda lliure de pas, els miquelets s'accontentaren, amb els seus trets, a molestar el pas de les forces franceses. Encara que els soldats de Saint-Cyr volien passar la nit sobre el pont de la Tordera, el general francès continua la marxa fins traspasar el congost i sobre les deu i mitja de la nit, ordena fer bivac a les seves forces en la plana a l'oest de Llinars.

Aquell mateix dia, el general Vives abandona el pla de Barcelona al front d'una divisió de 5.000 homes i, trobant-se a Granollers amb la divisió del general Réding, de forces semblants, que controlava la línia fins a Mataró. En rebre notícia que les tropes de Saint-Cyr avien traspasat Sant Celoni i Trentapasses, Vives amb les seves forces, decideix sortir de nit en direcció a Cardedeu, encarregant a Réding, que amb la seva divisió, és reunís en aquell punt, marxant per la carretera de la Roca.

Les dificultats d'una marxa de nit feta per tropes inexpertes, alentí els moviments de la columna de Vives, que no arribà a Cardedeu fins a les sis del matí del 16, no tardant en topar-se amb les avançades de Saint-Cyr, que havien sortit a la mateixa hora de Llinars.

Batalla de Cardedeu/Llinars

La situació del 7è. cos francès, a la matinada del 16 de desembre, era força crítica. Tenia sobra la seva reraguarda les tropes de Lazán i Clarós. En font, les de Vives i Réding i sobre la seva esquerra, els miquelets de Milans. El nombre de forces espanyoles és polèmic, de 8.000 a 15.000⁹, sense comptar el 3.320 homes de Milans que podien caure sobre el seu flanc esquerra. Pel seu costat, els soldats francesos només disposaven de cartutxos per una hora de combat, i la galleta distribuïda a la sortida de la Bisbal, esgotada. L'única opció vàlida, era guanyar, obrir-se pas o sucumbir.

Conscient de la situació, Saint-Cyr forma tot el seu cos amb una sola columna i adverteix al

---

⁹ Segons Cabanes les tropes conjuntes de Vives i Réding sumaven 8.570 homes, però crec que cal afegir la primera expedició de la divisió de Granada de 7.658 homes.

general Pino, que marxava a l'avantguarda, que no desplegués cap batalló, perquè era necessari atacar a l'enemic de front, amb columna d'atac i, trencar el centre del dispositiu espanyol, amb rapidesa i que no tinguessin temps de reaccionar.

Vives desplega la seva divisió en dos línies, sobre un tossal cobert de pins, a un quilòmetre a l'est de Cardedeu, que als seus peus corre el torrent de Fou, que desemboca a la riera de Mogent. De les set peces d'artilleria que disposava, cinc les col·loca a la seva dreta, per batre el camí de Llinars i les altres dos a la seva esquerra, per suportar als miquelets de Vic, que ocupaven aquesta posició. La divisió de Réding, que arribà poc després pel camí de la Roca, és situa a la dreta, al llarg de la riera de Mogent, formant martell amb les tropes de Vives.

La brigada Mazuchelli, que marxava en avantguarda de la divisió Pino, sense obeir les ordres de Saint-Cyr, desplega els seus batallons a l'esquerra del camí, sent atacats ràpidament pel flanc per Réding, sobretot pels húsars espanyols del coronel Ibarrola, que desorganitza el 2n. lleuger italià, capturant alguns presoners. Saint-Cyr reacciona ràpidament atacant l'ala dreta de Réding amb la divisió Souham, al mateix temps que dos batallons de la brigada Fontane ataquen l'ala esquerra espanyola, defensada pels miquelets de Vic. D'aquesta manera Vives es veu atacat pels dos flanc, cosa que, en enviar reforços, debilita el seu centre, que és atacat en massa per la resta de la divisió Pino i tota la cavalleria del 7è cos - Caçadors reals italians, Dragons Napoleó i el 24è de dragons francesos.

L'efecte que el potent i fulminant atac causa sobre el centre de la línia espanyola, fa que s'ensorri, provocant la fugida en desbandada dels soldats espanyols, restant uns 1.500 homes presoners, entre ells el brigadier Gamboa, cinc peces d'artilleria, de les set inicials i, dues banderes.

El propi Vives, amb la retirada cap a Barcelona tallada, fuig per les muntanyes cap a Mataró, i embarcat en la fragata anglesa "Grampian" el transporta fins a la desembocadura del Llobregat. El general Réding evità caure presoner gràcies a la velocitat del seu cavall, i a l'altura de Montmeló aconseguir reunir una part dels espanyols dispersos i pot retirar-se fins a Sant Cugat del Vallès i des d'allà anar a Molins de Rei, per reunir-se amb les tropes de Caldagués, refugiades darrera la línia del Llobregat.

La batalla durà una hora i les baixes franceses foren d'unes cinc-centes, segons fons del propi Saint-Cyr. Les forces de Milans, a pesar de la seva proximitat, no entraren en combat, i es retiraren cap Arenys de Mar. Les de Lazán, que seguien la rera guarda del 7è. cos, arriben el dia 17 a Sant Celoni, on capturen algun endarrerit, però son rebutjats pels batallons de Chabot, que protegia la rera guarda, i finalment optaren per tornar cap a Girona.

La divisió Pino passa la nit a Ripollet; la de Souham a Caldes de Montbui i, Saint-Cyr amb el seu quarter general a Mollet.

El 17 de desembre, pel matí, el 7è. cos de Saint-Cyr, arriba a Barcelona, estableix contacte amb la guarnició francesa i així trenca el bloqueig de la ciutat.

Batalla de Molins de Rei

Saint-Cyr deixa encarregat a Duhesme el govern de la ciutat de Barcelona i estableix el seu quarter general a Sant Andreu del Palomar. Durant els dies 18 i 19 de desembre de 1808, fa descansar a les seves tropes i son proveïdes de queviures i munició, El 20 decideix atacar de nou a les tropes espanyoles, que sota el comandament de Réding, s'han reagrupat en la línia del Llobregat, amb la seva ala esquerra a Pallejà, el centre en el pont de Molins de Rei i els turons de Sant Vicenç; i la seva ala dreta, en les de Santa Coloma i Llors; i vigilant els guals de Sant Feliu i Sant Joan Despí.

Réding disposava de les tropes que el comte de Caldagués havia retirat del bloqueig de Barcelona (12.000 homes) i dels supervivents de la batalla de Cardedeu (6.000 homes), amb un total de 18.000 homes i nombrosa artilleria, molta de gros calibre.

Saint-Cyr no dona temps a completar la reorganització de les tropes enemigues i disposà atacar-les el dia següent amb les divisions Souham, Chabot, Pino i Chabrán. Desplegades a la riba esquerra del Llobregat, amb la seva dreta a Molins de Rei, el centre i el quarter general a Sant Feliu i l'esquerra a Cornellà.

Réding esperava l'atac de Saint-Cyr i dubtava de poder resistir, en conseqüència reuní en consell de guerra als seus principals oficials per discutir si seria millor retirar-se fins a la posició de l'Ordal o inclòs fins a Tarragona, la majoria s'inclinaren per aquesta ultima opció; però Réding no es decideix a començar la retirada sense consultar amb el general Vives, situat a Vilafranca del Penedès. Vives contesta "que si no pot defensar el Llobregat, es retiri al Ordal", rebuda a la matinada del 21 quant Saint-Cyr havia començat el moviment de les seves tropes i Réding havia perdut la llibertat de maniobra.

Les forces espanyoles esperaven l'atac principal pel pont de Molins de Rei, però Saint-Cyr situa la divisió Chabrán amb les ordres de simular tal atac, perquè a la matinada la divisió Pino travessa el Llobregat pel gual de Sant Feliu i la divisió Souham el passa pel de Sant Joan Despí. A continuació la brigada Fontane de la divisió Pino pren posició a les altures de Llors i Santa Coloma, per servir de pivot a la maniobra de flanqueig de la dreta espanyola, que fan d'un mode successiu la brigada Mazuchelli, de la mateixa divisió italiana, i les divisions Souham i Chabot, aquesta última en l'extrem esquerra.

Quan el general Réding comprèn les vertaderes intencions dels francesos, el seu flanc esquerra i, inclòs la seva reraguarda és trobaven desbordades. Els esforços per canviar el seu front cap el sud, foren inútils, doncs l'avenç insostenible francès empenyia la seva ala dreta sobre el seu centre i aquest sobre l'esquerra. Si en aquells moments la divisió Chabrán hagués atacat enèrgicament el pont, seguint les ordres de Saint-Cyr, la majoria de l'exèrcit espanyol hauria segut destruït. Els espanyols vista perillar la seva línia de retirada cap a Tarragona, és declaren en fuga per l'únic camí possible, el de Corbera de Llobregat, perseguits per la cavalleria francesa.

A les 10 del matí arriba el general Vives i, és testimoni de la derrota del seu exèrcit i queda envoltat per la desbandada general.

Durant 15 hores les forces franceses persegueixen als espanyols. La divisió Chabrán pel camí d'Igualada fins a Martorell. Chabot fins a Sant Sadurn de Noia i la resta del 7è exèrcit pren la

direcció de Tarragona. A Vilafranca del Penedès, Saint-Cyr estableix els seu quarter general. Souham no para fins al Vendrell i, la divisió Pino, pel camí de la costa, fins a Sitges i Vilanova.

La persecució francesa reporta la captura de 1.200 presoners i, entre ells al general comte de Caldagués, els coronels Silva, Desvalls i Donavan i, tota l'artilleria espanyola (50 peces, moltes de gros calibre). El brigadier La Serna mor a Tarragona a resultes de les ferides rebudes a la batalla. A Vilafranca del Penedès foren pressos grans quantitats d'armes i munició.

En tenir notícia de la derrota de Molins de Rei, tant propera a la de Cardedeu, és produeixen greus aldarulls en varies poblacions catalanes, sobre tot a Lleida i a Tarragona. A Tarragona, els amotinats exigeixen i obtenen la destitució del general Vives del comandament de l'exèrcit del Principat. Substituït pel general Réding, aconseguix calmar els ànims i comença a reorganitzar les tropes que poc a poc arriben a Tarragona.

El 24 de desembre de 1808, els ànims a Tarragona és tornen a esvalotar per la presència d'un parlamentari francès, doncs és creia que demanava la capitulació de la plaça, torna la calma en assabentar-se que proposava un canvi de presoners. Réding pogué continuar la reorganització de les seves forces. Però la Junta Superior de Catalunya es trasllada a Tortosa, en precaució d'un setge a Tarragona.

Arenys de Munt, agost 2007

Gustau Adzerias i Causi

Annex

Ordre de batalla del SETÈ COS D'EXÈRCIT, que entrà a Catalunya el 5 de novembre de 1808

Cap de cos: general **Laurent-Gouvion Saint-Cyr**

Cap d'enginyers: general Kirgener

Cap d'artilleria de setge: general Ruty

Divisió francesa d'infanteria Souham (7.074 homes)

Brigada **Vergés**

1r. reg. d'infanteria lleugera

Brigada **Dumoulin**

32è. reg. d'infanteria de línia

67è. reg. d'infanteria de línia

Divisió italiana d'infanteria Pino¹⁰ (general Domenico Pino) (7.327 homes)

Brigada **Mazuchelli**

1r. reg. d'infanteria lleugera italiana (2 bons)

2n. reg. d'infanteria lleugera italiana (2 bons)

Brigada **Fontane**

4r. reg d'infanteria de línia italià (2 bons)

5è. reg. d'infanteria de línia italià (2 bons)

6è. reg. d'infanteria de línia italià (2 bons)

Divisió francesa d'infanteria Chabot (1.988)

2n. reg. d'infanteria de línia napolità (2 bons)

1 bon. Caçadors de Muntanya francès (miquelets)

Divisió de cavalleria

Brigada francesa

24è. reg. de dragons (638) coronel Delort

Brigada italiana (1.041)

1r. Reg. Caçadors a cavall " Real Italiano"

Reg. dragons Napoleó "Dragoni Napoléone"

---

¹⁰ Aquesta divisió, després fou manada per Severoli, Peyre i Palombini